



## חוברת הדרכה לחברי בורסה ומנהלי תיקים

בנושא איסור הלבנת הון ומניעת מימון סרור

מאי 2011

## פתח דבר

חוברת זו באה לספק רקע כללי אודות המאבק בהלבנת הון ואיסור מימון טרור, בדגש על פעילות בתחום שוק ההון בראי השותפות: הרשות לניירות ערך והרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, במשרד המשפטים; הגדרת חובות הדיווח על פעולות רגילות ופעולות בלתי רגילות על פי הצווים החדשים; הצגת תרחישים וטיפולוגיות של הלבנת הון בתחום.

התכנים המובאים בחוברת זו אינם מקיפים, אולם הם כוללים התייחסות לאלמנטים נבחרים ועיקריים בצווי איסור הלבנת הון החדשים ובחקיקה הרלבנטית, אשר נבחרו בקפידה ומתוך מטרה לסייע בהבהרת חובות הדיווח החלות על חברי הבורסה ומנהלי התיקים.

אנו תקווה כי מידע זה יספק בידכם את הכלים הנדרשים למילוי חובותיכם וסיוע לרשויות במאבק בהלבנת הון ומניעת מימון טרור. כן, ישמש אתכם כחומר למחשבה וכחומר גלם הניתן להתאמה לצורכי הדרכה פנימיים.

נבקש לציין כי המופיע בחוברת זו מעודכן לחודש מאי 2011, וכי עליכם להקפיד ולהתעדכן בשינויים ועדכונים אשר עשויים לחול מעת לעת.

קריאה מהנה.

שרונה בן-שטרית

מנהלת אגף איסוף ובקרת מידע  
הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור

חוברת זו נערכה ע"י הגב' סיגל אלפרט,  
מרכזת בכירה (מנהלי תיקים וחברי בורסה)  
ובשיתוף עם הרשות לניירות ערך.

המובא בחוברת זו אינו תחליף לייעוץ משפטי, קריאה והבנה של החוק, הצווים, ההוראות וההנחיות הנלוות.

# תוכן עניינים

4	1. המאבק בהלבנת הון	1.
4	1.1 הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור	
5	1.2 רשות ניירות ערך – היחידה לפיקוח על בעלי רישיון	
5	1.3 מהי הלבנת הון	
7	1.4 הסיבות למאבק בהלבנת הון	
8	2. הלבנת הון בשוק ההון	2.
8	2.1 דוגמאות להלבנת הון באמצעות שוק ההון	
9	3. "הכר את הלקוח"	3.
9	3.1 המלצות ארגון ה FATF בנוגע להליך "הכר את הלקוח"	
11	4. איסור מימון טרור	4.
11	4.1 חוק איסור מימון טרור	
11	4.2 חובת בדיקה מול ה"רשימה"	
13	5. חובת הדיווח	5.
14	5.1 דיווח על פעולה רגילה	
14	5.1.1 מהי פעולה רגילה שחבר הבורסה מחויב לדווח עליה?	
14	5.1.2 חובה לדווח על הפעולה באופן ממוחשב	
15	5.1.3 משלוח דיווח ממוחשב לרשות	
15	5.1.4 משלוח הצהרה אודות העדר פעילות חייבת בדיווח	
16	5.2 דיווח על פעולה בלתי רגילה	
16	5.2.1 מהי פעולה בלתי רגילה שחובה על חבר הבורסה/מנהל התיקים לדווח עליה?	
18	5.2.2 כיצד ומתי יש לדווח על פעולה בלתי רגילה?	
18	5.3 בקשת מידע משלים	
19	5.4 תרחישים לדוגמא – שניתן לזהותם כמצרכים דיווח על פעולה בלתי רגילה	
23	5.5 שאלות נפוצות לגבי דיווח לרשות	
27	6. טיפולוגיות בשוק ההון	6.
32	7. פרטי יצירת קשר ומידע נוסף	7.

# 1. המאבק בהלבנת הון

מראשית שנות ה-90 הוקמו ברוב מדינות העולם רשויות למלחמה בהלבנת הון, שמקורו במעשי פשיעה (פעילות פלילית, סחר בסמים, גביית דמי חסות, סחר בלתי חוקי בנשק וכדומה) וזאת לנוכח החשש הכבד כי פעילות הלבנת הון עלולה לערער את יציבותן של המערכות הפוליטיות, הכלכליות והחברתיות במדינות הדמוקרטיות.

## 1.1 הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור

הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן - הרשות), הוקמה בחודש ינואר 2002 במשרד המשפטים על פי הוראות החוק לאיסור הלבנת הון התשי"ס 2000 (להלן - החוק), כדי לשמש כיחידת מודיעין פיננסית ( Financial Intelligence Unit - FIU), בהתאם לכללים הבינלאומיים למלחמה בהלבנת הון וכדי לסייע במניעה וחקירה של עבירות הלבנת הון ושל פעילות ארגוני טרור, או של פגיעה בביטחון המדינה.

תפקידה המרכזי של הרשות, הינו קליטה וריכוז של הדיווחים המתקבלים מהגופים הפיננסיים הקבועים בתוספת השלישית לחוק (כגון: תאגידים בנקאיים, בנק הדואר, חברות ביטוח, סוכני ביטוח, קופות גמל, מנהלי תיקים, חברי בורסה ונותני שירותי מטבע) ומידע ממקורות נוספים, ניתוח ועיבוד של המידע, והעברתו אל רשויות אכיפת החוק. כל זאת, תוך פיתוח מומחיות ייחודית באיתור וניתוח של חשדות להלבנת הון ומאז 2005 גם חשדות בנוגע למימון טרור, במטרה לסייע לרשויות אכיפת החוק במאבק בתופעות אלה. תכלית פעילותה של הרשות היא כפולה: מחד, לסייע לרשויות האכיפה במלחמתן כנגד הלבנת הון ומימון טרור, ומאידך לשמש כחיץ בין הסקטור הפיננסי לבין רשויות החקירה. חיץ זה, מקל על הסקטור הפרטי לשתף פעולה ומבטיח הגנה על הפרטיות ועל סודיות המידע העסקי המדווח לרשות. מידע זה נשמר במאגר הרשות וחלק מזערי מועבר הלאה לרשויות האכיפה, באופן מבוקר, רק כאשר הוא נחשד כקשור להלבנת הון או מימון טרור.

הרשות מורכבת מארבעה אגפים מרכזיים – אגף מחקר מידע והערכה, מחלקה משפטית, אגף איסוף ובקרת מידע ואגף מחשוב וטכנולוגיה.

**אגף מחקר, מידע והערכה**, מתמקד בשני תחומים. הראשון – עיבוד, ניתוח והערכה של המידע הנצבר ברשות, בניסיון לאתר חשדות להלבנת הון ומימון טרור. הכנת כתבות מודיעיניות בהתאם לממצאים והעברתם לצרכנים הרלבנטיים. השני – ניהול מחקר תורתי בנוגע לטיפולוגיות של הלבנת הון ומימון טרור. הכנת סקירות מחקריות במגוון נושאים בתחום הלבנת הון ומימון טרור, הדרכות מקצועיות לגופים המדווחים והרגולאטורים, פיתוח והטמעת טיפולוגיות חדשות במערכות המחשוב ברשות.

**מחלקה משפטית** – מלווה את פעולתה של הרשות מן ההיבט המשפטי. פעילותה כוללת יוזמות וקידום חקיקה, מתן מענה לשאלות בנוגע לפרשנות החוק בתיאום עם הרגולאטורים הרלבנטיים, ניסוח מזכרי הבנה מול רשויות מקבילות בחו"ל והשתתפות בוועדות עיצומים כנציגי משרד המשפטים.

**אגף איסוף ובקרת מידע** – אחראי על קליטתם של הדיווחים המועברים לרשות מן הגופים הפיננסיים ועל הזנתם למערכת הממוחשבת. האגף מבצע בקרה על איכותם של הדיווחים ונותן משוב והדרכה לגופים המדווחים. בנוסף, האגף אחראי על קשר עם צרכני המידע של הרשות (משטרת ישראל, שב"כ וגורמים מקבילים בחו"ל).

**אגף מחשוב וטכנולוגיה** – אחראי על פיתוח והקמת מערכות המחשוב, הטכנולוגיה, התקשורת ואבטחת המידע ברשות.

## 1.2. רשות ניירות ערך – היחידה לפיקוח על בעלי רישיון

מחלקת השקעות עוסקת ברישוי, פיקוח והסדרה של מתווכים שונים בתחום ההשקעות. על המתווכים נמנים מנהלי קרנות נאמנות, נאמנים לקרנות, מנהלי תיקי השקעות, יועצי השקעות ומשווקי השקעות.

הפיקוח על בעלי הרישיון על פי חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה – 1995, מתבצע על ידי יחידת הפיקוח על בעלי רישיון שאחראית בין השאר גם על הפיקוח על מנהלי תיקים וחברי בורסה בנוגע לעמידתם בחוק איסור הלבנת הון ולצווים אשר הוצאו מכוחו. הפיקוח בתחום זה נעשה בעיקר באמצעות ביקורת שמבצעת יחידת הביקורת שמפעילה לצורך זה מבקרים חיצוניים שאינם עובדי רשות ניירות ערך.

## 1.3 מהי הלבנת הון

הלבנת הון הינה פעולה או סדרת פעולות, הנחזות להיות לגיטימיות לכשעצמן, המהוות תהליך שבו "רכוש אסור" שהינו תוצר פשיעה, מאבד את התווית הפלילית שלו ונחזה להיות רכוש לגיטימי. רכוש זה, מאפשר לבעלי חזקת הנאה בו ואף מימון פעילות פשיעה אחרת הנחזית להיות מנותקת מבעליו. מכאן נובע גם מקור המונח "הלבנת הון" (Money Laundering) – הון שמקורו "שחור" שעבר תהליך של "הלבנה", ועתה הוא כשר ונקי לכל דבר ועניין.

המכנה המשותף של רוב שיטות הלבנת ההון הוא השימוש בטכנולוגיה ובגלובליזציה של המערכות הפיננסיות העולמיות לשם הפקדת כספים והעברתם ממקום למקום.

לא כל רכוש שמקורו בפשיעה, נכלל במסגרת המקורות להון השחור הנמצאים בחוק איסור הלבנת הון. רק פעולה ברכוש, שנוצר מרשימה סגורה של "עבירות מקור"<sup>1</sup>, תחשב כפעולת הלבנת הון בין אם הפעולה נועדה להסתיר את הרכוש האסור ובין אם לאו. בנוסף, החוק מרחיב ומכליל בעבירת הלבנת ההון גם פעילות שנועדה להימנע מדיווח לרשות, אף שהפעולה ברכוש אינה פעולה ב"רכוש אסור".

כל מערכת פיננסית, בכל מדינה, חשופה לסיכון של ניצול לרעה על ידי הלבנת הון. כתוצאה מחשיפה זו, יכול להיות מולבן, לא רק ההון השחור שהופק בה, אלא גם הון שחור שהופק במדינות ובמקומות אחרים. מידת הסיכון להלבנת הון תלויה לא רק בנפחו של ההון השחור המופק, אלא גם במאפיינים פיננסיים ומינהלים אחרים נוספים כמו: תרבות מקומית, יעילות רגולטורית, יעילות השוק הפיננסי, הקפדה על הכרת הלקוח והכרת פעילותו העסקית, רמת השמירה על הסודיות הבנקאית ומידתה, איכות השמירה וניהול הרישומים ופרטי הזיהוי הקשורים בגורמים המעורבים וכו'.

---

<sup>1</sup> ע"פ התוספת הראשונה לחוק איסור הלבנת הון

בספרות מקובל לחלק את תהליך הלבנת ההון לשלושה תהליכי משנה, היכולים להופיע שלב אחר שלב ברצף, או בצורה משולבת. שלבים אלה הם:

- |           |                |
|-----------|----------------|
| (1) השמה  | ; (Placement)  |
| (2) ריבוד | ; (Layering)   |
| (3) הטמעה | .(Integration) |

### **השמה (Placement)**

שלב ההשמה הוא השלב ההתחלתי העומד בקצה תחילת תהליך ההלבנה. בשלב זה מזומנים (בדר"כ) שמקורם בפשיעה, מוחזרים ומוזרמים אל תוך המערכת הפיננסית בדרכים שונות. על מנת להחזיר מזומנים אל המערכת הפיננסית, ולהימנע מדיווח לרשות, עומדות בפני המלבין מספר אפשרויות והוא יכול להשתמש באחת מהן, או בשילוב של כמה מהן. הדרך הראשונה, היא לפצל את ההפקדות במוסד אחד, לסכומים נמוכים מרף הדיווח המצטרפים אט-אט לסכומים גדולים. שיטת פיצול זו נקראת "Smurfing". דרך נוספת, היא על ידי פיזור ההפקדות (לעיתים גם בין מוסדות פיננסיים שונים), בסכומים נמוכים. שיטת פיצול זו נקראת "הבניה" או "Structuring". שיטה נוספת היא הברחת מזומנים ("Smuggling") אל מעבר לגבול, או לתחומי שיפוט שונים (לדוגמא: בין ישראל לבין הרש"פ), בהם אין נהלי רישום מסודרים ו/או הקפדה על קבלת פרטים מלאים ומאומתים.

### **ריבוד (Layering)**

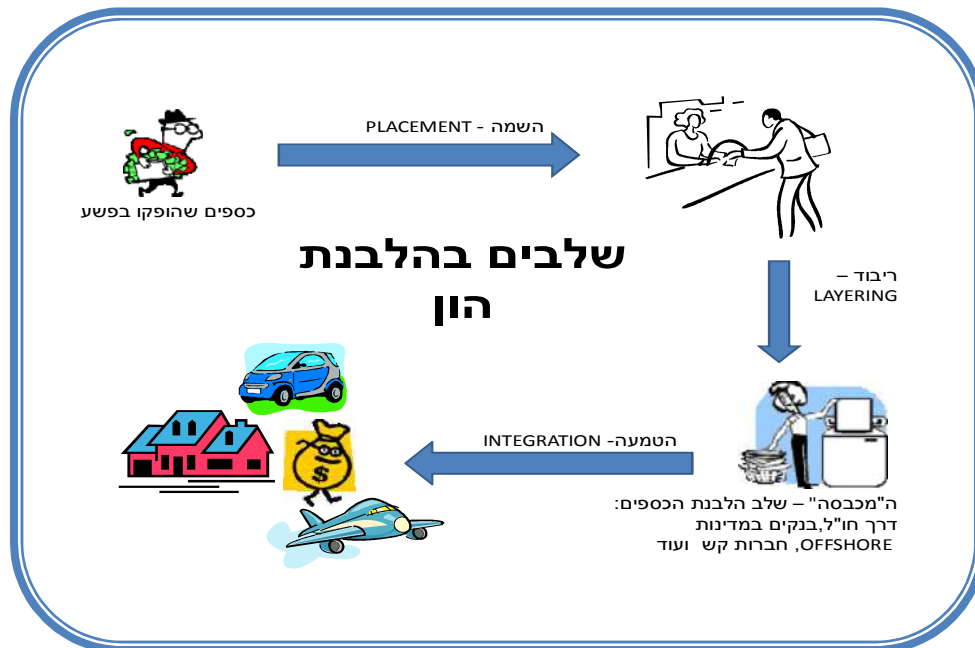
שלב הריבוד כולל ביצוע פעולות רבות, שמטרתן לטשטש את מקור הכספים הלא חוקי ולהסתיר, במידת האפשר, את "נתיב הביקורת" המאפשר לבצע חזרה וגילוי של המקור הלא חוקי של ההון השחור. שלב זה נקרא "ריבוד", מאחר ולמעשה הוא יוצר רבדים על גבי רבדים של מערכות הסתרה והסוואה המקשות להתחקות אחר המקור הראשוני של הכספים. לרוב, שלב זה כולל מספר פעולות פיננסיות שמטרתן הסופית היא להסתיר או להסוות את מקורו של ההון השחור, זהות בעליו ואת בעלי הזכויות בו, את מיקומו ו/או את תנועותיו, את מבצעי הפעולות. ניתוק הקשר כאמור, יכול להיווצר על ידי ביצוע מניפולציות בבעלויות מבצעי הפעולות או ע"י ביצוע מניפולציות בתנועות עצמן או ע"י שילוב של השתיים.

בשלב הבא, ארגון הפשיעה או העבריין המקבל את כספיו, יוכל תמיד להציגם כהכנסה ממקור לגיטימי כלשהו (תמלוגים, שכירות, דיבידנד וכו') אם וכאשר יידרש לכך.

### **הטמעה (Integration)**

שלב ההטמעה הוא השלב הסופי והאחרון בתהליך ההלבנה. לאחר ניתוק הקשר בין מקור הכספים - תוצר הפשיעה לבין ארגון הפשיעה או העבריין, מגיע השלב בו הוא מבקש להמציא מקור חוקי לכסף ולהכלילו בתוך רכושו הלגיטימי. המצאת מקור חוקי לכסף היא תורה בפני עצמה ותהא מוגבלת כמעט רק על ידי דמיונו העשיר של מלבין ההון. המלבין יכול להשתמש בכסף כאוות נפשו בתחומים רבים, כגון: בפעולות במקרקעין, בייבוא וייצוא, רכישת חברות, מתן הלוואות פיקטיביות וניצול חוקים קיימים.

עם התפתחותם והשתכללותם של דרכי המסחר והתשלום, הולכות ומתפתחות השיטות הננקטות בתהליך הלבנת ההון. שיטות אלה, יכול שיהיו מתחום עיסוקו הקרוב של העבריין: עסקי מזון, חלפנות, מלונאות, ייבוא ויצוא, שוק ההון ולעיתים שיהיו מתחומי עיסוק אחרים: מסחר בפריטי אספנות, השקעה והשתתפות בקרנות הון סיכון ומיזמי היי-טק וכיו"ב.



## 1.4 הסיבות למאבק בהלבנת הון

ניתן למנות מספר סיבות עיקריות למאבק בהלבנת הון וביניהן:

- ⊕ העמדה לדין בעבירות הלבנת ההון וחילוט כספי הפשיעה, פוגעים במוטיבציה של העבריינים, שהרי מנקודת מבטם תכלית הפשיעה הינה השגת רווח כלכלי.
- ⊕ פעילות הלבנת הון מבטיחה את יכולת העבריין להמשיך, להרחיב ולהעצים את פעילותו הפלילית מבחינה מעשית. הלבנת הון המבוצעת בצורה טובה, מסתירה ומעלימה מעיני הרשויות חומר ראיות לגילוי ו/או לביסוס עבירות והיא יוצרת בעצמה ריבוי של עבירות נלוות לעבירת המקור.
- ⊕ הלבנת ההון מזינה את המערכת הפיננסית בהון שחור ויוצרת משוואה לא הוגנת מול שאר האזרחים, הנושאים בנטל הדיווח והמיסוי.
- ⊕ פעילות הלבנת הון אינה פעילות עסקית כלכלית אמיתית, אלא פעילות הנחזית כעסקית שמטרתה הסתרה והתחמקות. תנועת הון מסוג זה בהיקפים גדולים, במקרים מסוימים, עלולות לפגוע פגיעה חמורה ביציבותם של גופים פיננסיים ואף ביציבותן הפיננסית של מדינות שלמות.
- ⊕ הלבנת ההון מציגה בסופו של דבר, הון הנחזה כהון ממקור לגיטימי המוחזק בידי עבריינים. מצב זה יוצר פתח רחב לשחיתויות, שוחד, רכישת מכרזים ופגיעה במערכת הכלכלית הלגיטימית ואף לפגיעה של ממש במשטר המדינה.
- ⊕ כל מדינה מודרנית מעוניינת לבסס ולשמר את מעמדה, כשותפה למאבק הבינלאומי בהלבנת הון ולמלא אחר הסטנדרטים הבינלאומיים המוכתבים בתחום.
- ⊕ חובות הדיווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, מהוות חלק חשוב בתהליך מניעת תופעות של הלבנת הון וחשיפתן. ישנם מקרים לא מעטים, בהם נדלה ממאגר המידע של הרשות מידע בעל ערך רב עבור יחידות החקירה והאכיפה, הן בהיבטי המלחמה בהלבנת הון והן בהיבטי המלחמה במימון טרור.

## 2. הלבנת הון בשוק ההון

שוק ההון הינו אחד מענפי הליבה, דרכו ניתן לפעול בתוך המערכת הפיננסית. הענף מאופיין במסחר אלקטרוני מהיר, עסקאות גלובליות רבות, נגישות מרבית, סכומים גבוהים, התחדשות בלתי פוסקת של מוצרים ושירותים וכן קושי במעקב אחר עסקאות והאפשרות לאנונימיות המשתמשים, כל אלה הופכים את הענף לפלטפורמה נוספת ונוחה המשמשת את מלביני ההון. הסיכון להלבנת הון דרך מסחר בניירות ערך מצוי בעיקר בשלב ה"ריבוד" ו"ההטמעה", זאת מאחר ורוב העסקאות אינן נעשות במזומן וניתן לעשות שימוש בחשבון ניירות ערך כדי לייצר רווח להעברת כספים "שחורים" ובמטרה להעניק להם חזות של מקור לגיטימי מרווחים בבורסה. לאור מאפיינים ייחודיים אלה מחויבים חברי הבורסה ומנהלי התיקים בחובות דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון על פי צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של חבר בורסה למניעת הלבנת הון ומימון טרור) התשע"א-2010 (להלן- צו חברי בורסה החדש), ובצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מנהל תיקים למניעת הלבנת הון ומימון טרור) התשע"א-2010 (להלן- צו מנהל תיקים החדש). מנהלי התיקים מחויבים בדיווח בנוסף וללא קשר לדיווח של חברי הבורסה עקב מערכת היחסים שלהם עם הלקוח ולאור האפשרות של מלביני הון לנצל את מנהל התיקים על מנת להסוות את הזהות שמאחורי הפעילות בניירות הערך. השקעות ההון המולבן אינן בהכרח מנותבות לאפיקים הרווחיים אלא כמובן, לאפיקים הקשים למעקב.

מהילת הכספים "שחורים" עם כספים "לבנים" כפי שמתבצעת בשוק ההון, מערימה קשיים על איתור מקור הכספים, כך שההון המולבן מתמוזג לתוך שוק ההון.

ארגון ה-FATF פרסם דו"ח נרחב בנוגע להלבנת הון באמצעות שוק ההון -

Money Laundering and Terrorist Financing in the Securities Sector (October 2009)

### 2.1 דוגמאות להלבנת הון באמצעות שוק ההון

- ❖ העברת כספים מחשבון לחשבון באמצעות יצירת רווחים בחשבון הנעבר על חשבון הפסדים בחשבון המעביר באמצעות פעילות מתואמת במניות עם סחירות נמוכה.
- ❖ פעילות של מסחר בניירות דרך האינטרנט על ידי מי שאינו בעל החשבון – כך שזהות מבצע הפעולה אינה נחשפת.
- ❖ הפקדות מרובות לחשבון ניירות ערך בסכומים קטנים, על מנת לייצר אשליה לפעילות שגרתית, ולבסוף משיכת כל הסכום במשיכה חד פעמית.
- ❖ שימוש בחשבון צינור כחלק מתהליך הלבנת הון – הכנסת כספים לחשבון אצל חבר הבורסה והוצאתם בסמיכות.
- ❖ שימוש באנשי קש לצורך פתיחת חשבון ניירות ערך.
- ❖ השתלטות גורמי פשיעה על חברות ציבוריות ועל ידי כך יצירת "לגיטימיות" להכנסות בעלי השליטה.
- ❖ שימוש ב"שלדים בורסאיים" לצורך העברת כספים. פלטפורמה נוחה מאחר ואין צורך בכל מסמכי החברה על מנת להזרים כספים לתוך או מתוך החברה, לחלק מניות וכדו'.
- ❖ השקעה בניירות ערך זרים ולא מופרים ומכירתם יותר מאוחר, אפילו בהפסד וזאת על מנת להעביר כספים לחו"ל.



## 3. "הכר את הלקוח"

בשנים האחרונות עלתה המודעות לחשיבות הכרת הלקוחות על ידי הגופים הפיננסיים השונים, כחלק ממדיניות ניהול סיכונים של החברות עצמן, וזאת בין השאר על מנת להגן על עצמם ממעילות והונאות ופגיעה במוניטין. הכלי הראשון שקיים לגוף הפיננסי למניעת סיכונים פיננסיים הוא מדיניות "הכר את הלקוח", כך שכבר בעת ההיכרות עם הלקוח ניתן לנקוט בצעדים המקטינים את הסיכונים הפיננסיים העתידיים.

עם תחילת ההתקשרות וכן במהלך ההיכרות עם הלקוח, על חברי הבורסה ומנהלי התיקים לעמוד על טיבו של הלקוח ובין היתר, לברר אודות מקור הכספים שאמורים להיות מופקדים בחשבון, עיסוקו של הלקוח, מטרת פתיחת החשבון והפעילות המתוכננת בו, וכל זאת לפי מידת הסיכון של הלקוח להלבנת הון ומימון טרור.

חובת "הכר את הלקוח" היא התשתית לעמידה בחובות הדיווח הבלתי רגיל. חובה זו הינה מתמשכת ומלווה את נותן השירות כל עוד קיים קשר עסקי עם הלקוח.

מושגים מקבילים למדיניות זו בספרות הבינלאומית: KYC – Know Your Customer, Know Your Client, Customer Due Diligence - CDD.

### 3.1 המלצות ארגון ה-FATF בנוגע להליך "הכר את הלקוח"

ארגון ה-FATF<sup>2</sup> ניסח 40 המלצות הנוגעות למלחמה בהלבנת הון, ביניהן המלצה מספר 5 אשר נוגעת באופן ייחודי למדיניות "הכר את הלקוח". להלן עיקרי ההמלצה.

**על מוסד פיננסי לזהות ולאמת את זהות הלקוחות במקרים הבאים;**

1. בעת יצירת הקשר העסקי
2. בעת ביצוע פעולות שאינן דרך חשבון
3. כאשר יש חשד של הלבנת הון או מימון טרור
4. לאורך קיום הקשר העסקי – בדיקת התאמת אופי הפעולות המבוצעות לפרופיל הלקוח

**כאשר ההליך הנדרש על פי המלצה זו הוא;**

1. זיהוי הלקוח ואימות התעודה בה השתמש
2. זיהוי הנהנים ובעלי השליטה בחשבון הלקוח
3. השגת מידע על מטרת החשבון והפרופיל העסקי של החשבון
4. המשך הליך הכרת לקוח לאורך חיי הקשר העסקי

---

<sup>2</sup> ארגון ה-FATF הינו ארגון בינלאומי שמטרתו לפתח ולקדם מדיניות, במישור הלאומי והבינלאומי, שנועדה להיאבק בהלבנת הון ובמימון הטרור. מאז הקמתו מוביל הארגון את המאמץ באימוץ ויישום של אמצעים שימנעו את השימוש שעושים עבריינים במערכות הפיננסיות.

## דגשים נוספים;

- ❖ מוסד פיננסי לא יחזיק בחשבון אנונימי ולא בחשבון עם שם קוד.
- ❖ על כל חברה להפעיל מדיניות ניהול סיכונים מול לקוחותיהם ובמקרים של סיכון גבוה, יש להחמיר בבדיקת פרופיל וזהות הלקוח.
- ❖ במקרים בהם הסיכון נמוך, המדינות יכולות להחליט על מדיניות מקלה יותר.
- ❖ במידה ואין אפשרות להשלים את הליך הזיהוי של הלקוח והנהנים, אין לפתוח חשבון, אין להתקשר עסקית או לבצע פעולה כלשהי. במקביל יש לשקול דיווח בלתי רגיל לרשות המוסמכת.

בהתייחס לחובת "הכר את הלקוח", המחוקק הישראלי החליט לתת התייחסות מיוחדת בצווים לאיש ציבור זר בעת פתיחת חשבון ובמהלך קיומו, לרבות אישור נושא משרה לפתיחת חשבון של איש ציבור זר, אשר תינתן בהתאם למידת הסיכון של בעל החשבון להלבנת הון ומימון טרור, ואין לפעול בחשבון עד לקיום הפעולות הללו.

**איש ציבור זר** מוגדר בצווים, בזהי הלשון – "תושב חוץ בעל תפקיד ציבורי בכיר בחוץ לארץ, לרבות בן משפחה של תושב כאמור או תאגיד המצוי בשליטתו או שותף עסקי של אחד מאלה; לעניין זה, "תפקיד ציבורי בכיר" - לרבות ראש מדינה, נשיא מדינה, ראש עיר, שופט, חבר פרלמנט, חבר ממשלה וקצין צבא או משטרה בכיר, או כל ממלא תפקיד כאמור אף אם תוארו שונה;".

## 4. איסור מימון טרור

בעקבות מתקפות הטרור על ארה"ב ב-11 לספטמבר 2001 הרחיב ארגון ה-FATF את ייעודו מעבר להלבנת הון על מנת לרכז את מומחיותו במאמץ הגלובלי להיאבק במימון הטרור. כדי להגשים מטרה זו, הוציא הארגון סטנדרטים בינלאומיים חדשים במאבק בטרור – 9 המלצות נוספות בנושא מימון הטרור – וקרא לכל המדינות לאמץ וליישם אותן. ההמלצות כוללות אמצעים שונים שנועדו למנוע מטרוריסטים ותומכיהם את הגישה למערכת הפיננסית הבינלאומית.

הניסיון שנצטבר בארץ ובעולם, מלמד כי ארגוני הטרור עושים שימוש בכלים ובטכניקות של הלבנת הון, המשמשים את ארגוני הפשיעה. כפועל יוצא, נקבע בכללים הבינלאומיים וגם בחקיקה הישראלית כי כל המנגנונים שהוקמו לצורך המאבק בהלבנת הון, ישמשו גם למאבק במימון הטרור. בהתאם לכך, הסמיך המחוקק הישראלי את הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, להעביר מידע מתוך מאגר המידע שברשותה גם לשירותי הביטחון.

בשונה מהלבנת הון שתכליתה לתת מראה לגיטימי לרכוש אסור, לעיתים קרובות ארגוני הטרור פועלים בכיוון הפוך – לוקחים הון שמקורו לגיטימי (תרומות, תקציבים ממשלתיים ועוד) והופכים אותו להון שחור, שמטרתו – מימון פעולות טרור.

כל ארגון טרור, חייב שיהיו לו מקורות מימון על מנת לקיים עצמו וכדי לממן את פעילותו. ארגון טרור חסר מקורות מימון לא יוכל להפעיל את התשתית הארגונית הנחוצה לקיומו. לכל ארגון טרור תקציב המשמש לביצוע הפעולות הנחוצות לקיומו לרבות גיוס פעילים, כלכלתם, ציודם, אימונם וכמובן גם מימון הפעילות האלימה עצמה (שעלותה לעיתים בסכומים קטנים יחסית).

### 4.1 חוק איסור מימון טרור

חוק איסור מימון טרור בישראל, נחקק בשנת 2005, לאור המציאות הנוכחית בה "מדינת ישראל ניצבת בחזית המלחמה בטרור מאז הקמתה", כפי שצוין בדברי ההסבר להצעת החוק. חקיקת החוק באה לאור המגמה הרואה בלוחמה במימון הטרור מאבק בינלאומי וכלל עולמי ולשם שיפור הכלים הנתונים לרשויות לצורך מטרה זו. לפיכך, חוק זה נועד להעמיד את ישראל בשורה אחת עם המדינות הנלחמות במימון הטרור הבינלאומי ולהבטיח כי החקיקה הישראלית עומדת בסטנדרטים בינלאומיים שנקבעו בהקשר זה. החוק עוסק בעיקרו בשני היבטים: קביעת עבירות בקשר למימון טרור ומתן כלים מנהליים ושיפוטיים לשיפור יכולת המלחמה במימון הטרור על היבטיו השונים. זוהי חקיקה מודרנית, המשלימה את העבירות שנקבעו בשעתו בתקנות ההגנה ובפקודת מניעת טרור, תש"ח, 1948.

### 4.2 חובת בדיקה מול ה"רשימה"

על פי סעיף 10 לחוק איסור מימון טרור, חלה חובת דיווח על כל אדם אשר התבקש לעשות פעולה ברכוש ושיש לו חשד סביר שהרכוש הוא רכוש טרור כהגדרתו בחוק איסור מימון טרור, או שיש בפעולה כדי לאפשר, לקדם או לממן ביצוע של מעשה טרור.

לצורך כך נקבע בצווים כי יש לבצע בדיקה לכל חשבון קיים, לכל גוף המבקש לפתוח חשבון ולכל ישות שהוספה לחשבון, מול רשימה מרוכזת של ארגוני טרור מוכרזים וכן, של מי שהוכרז שהוא פעיל טרור המפורסמת על ידי משרד הביטחון וכל גוף או אדם שהתקבלה הודעה לגביו שהוא ארגון טרור או פעיל טרור, אם שמו של צד לפעולה מופיע באחד מאלה.

ניתן לצפות ברשימת הגופים שהוכרזו בארץ כארגוני טרור והתאחדויות בלתי מותרות, באתר האינטרנט של משרד הביטחון:

<http://www.mod.gov.il/pages/general/teror.asp>

בנוסף, ניתן לצפות ברשימה של OFAC, הכוללת בין היתר גם את הגופים והיחידים שהוכרזו בארה"ב כארגוני טרור, על ידי מועצת הביטחון של האו"ם ושיש חובה בינלאומית להקפיא נכסיהם.

<http://www.treasury.gov/offices/enforcement/ofac>

#### **מתי יש לדווח על פעולה הקשורה במימון טרור?**

יש לדווח על הפעולה מיידי, כאשר מתעורר החשד שהפעולה קשורה במימון טרור, וכאשר נוצרת "הצלבה" עם שם הנמצא ברשימות שצוינו לעיל – בין אם הפעולה כבר בוצעה ובין אם טרם בוצעה.

#### **למי יש לדווח על פעולה הקשורה במימון טרור?**

כאשר ישנו חשד לעיל למימון טרור – עליך לדווח **במקביל** למשטרת ישראל ולרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור כפעולה בלתי רגילה (חובת דיווח כפולה). בנוסף, יש לעצור כל פעילות בחשבון עד לקבלת ההנחיה להמשך ממשטרת ישראל.

**באם מדובר בפעולה בלתי רגילה, אשר אינה עולה כדי חשד כאמור לעיל – ניתן לדווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, בלבד.**

#### **כיצד עליך לדווח על פעולה הקשורה במימון טרור?**

על הפעולה הקשורה למימון טרור יש לדווח לרשות במסגרת טופס דיווח על פעולה בלתי רגילה<sup>3</sup>.

---

<sup>3</sup> ניתן למצוא באתר האינטרנט של הרשות לאיסור הלבנת הון: [www.impa.justice.gov.il](http://www.impa.justice.gov.il), דרך גישה: הנחיות וטפסים לדיווח, הנחיות לדיווחי חברי בורסה והנחיות לדיווחי מנהלי תיקים.

## 5. חובת הדיווח

חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, מחייב כל תאגיד שחלות עליו חובות המוטלות על נותני שירותים פיננסיים במינוי "אחראי למילוי החובות". גורם זה, אחראי למילוי חובות החלות על תאגיד, הדרכת עובדים, מתן כלים לקיום הוראות החוק, בקרה פנימית לקיום הנהלים הפנימיים וזאת גם במסגרת ניהול סיכונים פנימיים של נותן שירותים פיננסיים.

בישראל אומצו שני סוגי דיווחים ואלו הוגדרו בצווים השונים: פעולות רגילות המוגדרות לפי סוג הפעולה וסכומה, כדוגמת רשימת פעולות בסעיף 12 לצו חברי בורסה החדש, ופעולות בלתי רגילות כמפורט ברשימה לא סגורה של מקרים בתוספת השלישית לצווים בנוסחם החדש, אשר יתכן ויהוו עילה לדיווח. בהמשך לאמור לעיל, מכח התקנות לאיסור הלבנת הון (דרכים ומועדים להעברת דיווח לפי פרק ד' לחוק, למאגר המידע), תשס"ב – 2002, נקבעו על ידי ראש הרשות הנחיות המגדירות את דרכי הדיווח (להלן: פורמט הדיווח).

נציין, כי מדובר בסיכום תמציתי של החובות החלות על חברי הבורסה ומנהלי התיקים, וסיכום זה אינו מהווה כל תחליף לקריאה והבנה של חובות על פי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס 2000 (להלן: החוק), וחוק איסור מימון טרור, התשס"ה - 2005 הצווים וההנחיות אשר הוצאו מכוחם, ובפרט צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של חבר בורסה למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"א - 2010 וצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מנהל תיקים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"א – 2010.

תדירות העברת הדיווחים על פעולות רגילות לרשות, הנה אחת לשבוע על ידי התאגידים הבנקאיים, לעומת יתר הגופים, המדווחים לרשות אחת לחודש, ביניהם חברי הבורסה. החל מיום **30 למאי 2011**, מנהלי התיקים פטורים מחובה זו.

המידע המועבר לרשות בדיווח ה"רגיל" מורכב מחמישה קבצים, המכילים מידע על הישויות הקשורות בחשבון בו בוצעה הפעולה, על הפעולה שבוצעה ועל פרטי החשבון הנגדי לפעולה שבוצעה (למשל – במקרה של העברת כספים לחו"ל) במידה והם קיימים. פרטי הדיווח הנדרשים מעוגנים בצווים ואילו פורמט הדיווח, הוא למעשה כלי עזר לרשות, המקל על קבלת הנתונים בצורה מובנית ואחידה מהסקטורים השונים ומסייע לרשות בעיבוד וניתוח המידע.

### מה הן הפעולות שעל חבר הבורסה ומנהל התיקים לדווח עליהן?

הפרק מתייחס לצווים החדשים, שנכנסו לתוקף ביום **30 למאי 2011** (בחלוף שישה חודשים ממועד פרסומם ברשומות).

**ניתן לחלק את הפעולות שחברי הבורסה מחויבים לדווח עליהן לשני סוגים עיקריים:**

(1) פעולה רגילה – סעיף 12 לצו חבר הבורסה;

(2) פעולה בלתי רגילה – סעיף 13 לצו חבר הבורסה;

**מנהלי תיקים מחויבים בדיווח על פעולות בלתי רגילות בלבד לפי סעיף 10 לצו מנהלי תיקים.**

## 5.1 דיווח על פעולה רגילה

נציין, שפרק זה נוגע לחברי הבורסה בלבד לאור העובדה שעל פי הצווים החדשים למנהל התיקים אין צורך להעביר דיווחים רגילים.

### 5.1.1 מהי פעולה רגילה שחבר הבורסה מחויב לדווח עליה?

בהתאם לסעיף 12 לצו חבר הבורסה, פעולה רגילה הינה אחת מהפעולות הבאות:

1. הפקדת / משיכת מזומנים לחשבון ומהחשבון בסכום של לפחות 50,000 ₪;
2. הפקדת שיקים זרים בארץ ותשלום שיקים ישראלים שהוצגו לגביה על ידי מוסד פיננסי בחו"ל, בסכום של לפחות 1,000,000 ₪,
3. העברה בינלאומית בסכום של לפחות 1,000,000 ₪,
4. העברת ניירות ערך או נכסים פיננסיים לחשבון אחר בסכום של לפחות 50,000 ₪;
5. פעולה במזומן שאינה מבוצעת דרך חשבון בסכום של לפחות 50,000 ₪;
6. החלפת שטרות ומעות במזומן - כולל המרה, בסכום של לפחות 50,000 ₪;

\* נא תשומת לב מיוחדת, כי פעולות רגילות בהתאם לסעיפים 12(א), (3), (5) לצו שבוצעו מול מוסד פיננסי או טריטוריה המנויה בתוספת הראשונה לצו, יהיו ברף דיווח של 5,000 ₪ ולא כפי שמופיע באותן פעולות.

כן יצויין, כי בהתאם לתוספת הראשונה לצו, פרסם ראש הרשות לאיסור הלבנת הון באתר האינטרנט של הרשות את רשימת המדינות והטריטוריות עליהן חלים סעיפים 12(א), (3), (5) לצו.

ראו: <http://www.justice.gov.il/MOJHeb/HalbantHon/News/df.htm>

## מהן החובות המוטלות על חבר הבורסה בביצוע פעולה רגילה?

### 5.1.2 חובה לדווח על הפעולה באופן ממוחשב

על פי הצו, על חבר הבורסה לדווח דיווח ממוחשב על פעולה רגילה לרשות. לשם כך, ניתן להסתייע בתוכנת דיווח, אשר תאפשר לדווח על פי הפורמט לדיווח אודות פרטי הפעולה\*\*, על גבי תקליטור (כל מדיה אחרת אינה קבילה), אשר יש לשלוח לרשות.

\*\*פרטי הפעולה החייבים בדיווח (בהתקיים פעולה חייבת בדיווח)

(1) לגבי הדיווח החודשי – הדיווח יעשה בצירוף מכתב רשמי של חבר הבורסה, בציון שם החברה, מען, מספרי טלפון, מספר פקסימיליה ובנוסף שם של אחראי או איש הקשר שניתן להתקשר עימו בעת הצורך. כמו כן, במכתב זה תפורט תכולת התקליטור המצורף.

(2) לגבי הפעולות המדווחות – הדיווח יעשה בהתאם לקודים המדויקים המפורטים בפורמט הדיווח, כפי שצוין לעיל, ויכלול את כל הפרטים הנדרשים. כל סטייה מפורמט הדיווח, עלולה לגרום לכשל בקליטת הדיווח ברשות ואף עשויה להתפרש כניסיון להטעיית הרשות לגבי הפעולות המדווחות.

### 5.1.3 משלוח דיווח ממוחשב לרשות

את הדיווח הממוחשב יש לשלוח עד ה-7 לכל חודש לגבי החודש הקלנדרי שקדם לו. לדוגמא: את הדיווח החודשי המתייחס לפעולות שבוצעו בחודש ינואר 2012, יש לשלוח עד ה-7 לפברואר 2012.

את הדיווח הממוחשב ניתן לשלוח גם לגבי חודשים בהם לא היו כל עסקאות חייבות בדיווח. במקרה שכזה, המערכת הממוחשבת של הרשות מפענחת מהדיווח, כי לא היו עסקאות חייבות בדיווח.

### פעולות שיש לבצע טרם משלוח דיווח ממוחשב

1. עליך לרשום על גבי התקליטור את פרטי הגוף המדווח, איש הקשר, חודש הדיווח ושנת הדיווח.
2. בצע את הפעולות הבאות לבדיקת תקינות ושלמות הקבצים: וודא כי שמורים בתקליטור חמישה (5) קבצים. וודא כי כל אחד מהקבצים ניתן לפתיחה באמצעות Word ואיננו מכיל "תווים מיוחדים" (גיבריש וכד'), אשר יכול שימנעו את קליטת הדיווח.
3. וודא כי מידע על גבי התקליטור תואם למכתב הנלווה.
4. יש לשלוח את הדיווח הכולל תקליטור ומכתב נלווה לדיווח, באמצעות שליח למשרדי הרשות -

הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור  
קריית הממשלה, דרך מנחם בגין 125, קומה 9  
תל-אביב יפו מיקוד: 61336

\* ניתן לקבל אישור קבלה מהרשות בעת המסירה.

### 5.1.4 משלוח הצהרה אודות העדר פעילות חייבת בדיווח

בחודש אשר לגביו לא נתקיימה כל פעולה חייבת בדיווח, ניתן לשלוח הצהרה אודות העדר פעילות חייבת בדיווח (לתשומת ליבכם - ניתן לשלוח דיווח ממוחשב כמפורט לעיל, במקום ההצהרה).

את ההצהרה אפשר לשלוח באמצעות הפקס או הדואר למשרדי הרשות.

### לתשומת לבך

יש לשלוח דיווח לרשות אחת לחודש, עד ה-7 בכל חודש. במידה ובוצעה פעילות חייבת בדיווח, יש לשלוח דיווח ממוחשב. בהעדר פעילות חייבת בדיווח ניתן לשלוח הצהרה, או דיווח ממוחשב בהתאם.

## 5.2 דיווח על פעולה בלתי רגילה

בשונה מדיווח רגיל, דיווח בלתי רגיל רלוונטי גם לחבר בורסה וגם למנהל תיקים.

סעיף 13 לצו חברי הבורסה וסעיף 10 לצו מנהלי התיקים, מטילים חובה לדווח על פעולות, לרבות ניסיון לביצוע פעולות, של מקבל השירות, שלאור המידע המצוי ברשות הגוף נותן השירות, נחזות בעיניו כבלתי רגילות. סעיפים אלו מגדירים, כי אין צורך להציג שאלות ולברר עובדות לגבי הפעולה הנחזית כפעולה בלתי רגילה אל מול מקבל השירות או/ומבצע הפעולה. כמו כן, סעיף 16 לצו חברי הבורסה וסעיף 14 לצו מנהלי התיקים אוסר על המדווח לגלות עובדות קיומו, או אי קיומו של דיווח על פעולה בלתי רגילה.

אופייה הבלתי רגיל של הפעולה הפיננסית נגזר מניתוח המידע, כי קיימת פעילות הנחזית כבלתי רגילה. משמע, פעולה בלתי רגילה בין היתר, פעולה אשר על פי היכרותו של נותן השירות, אינה תואמת את פרופיל הלקוח, את מהלך עסקיו הרגיל או את המטרה לשמה נפתח החשבון וכן פעולה שלא נראה כי מטרתה ליצור חוזר על ההשקעה, וכן, כל מקרה אשר מתעורר בו חשד להלבנת הון ומימון טרור.

ניתוח הדיווח מול מאגר המידע של הרשות מתאפשר, רק בהינתן מידע מפורט על המעורבים בחשבון לפיכך, צירוף אסמכתאות (כגון דפי חשבון וכדו') חיוני מאד ומאפשר לרשות להבין את הדיווח ולהעריכו באופן מיטבי.

מועד הדיווח על פעולה בלתי רגילה, נקבע בתקנות איסור הלבנת הון (דרכים ומועדים להעברת דיווח של תאגידים בנקאיים והגופים המפורטים בתוספת השלישית לחוק, למאגר המידע), תשס"ב-2002 "סמוך ככל האפשר בנסיבות העניין, לאחר עשיית הפעולה או רישומה, לפי העניין". להבדיל ממועד הדיווח על פעולה רגילה המוגדר אחת לחודש.

### 5.2.1 מהי פעולה בלתי רגילה שחובה על חבר הבורסה/מנהל התיקים לדווח עליה?

על מנת להקל על הגורמים המדווחים בזיהוי פעולות בלתי רגילות, מובאת בצווים רשימה לא סגורה של תסמינים לפעילות בלתי רגילה<sup>4</sup>. בהתקיים רכיב אחד או יותר, בהתאם לנסיבות המקרה, אופייה של הפעולה ופרופיל הלקוח, תיחזה הפעולה כפעולה בלתי רגילה ויהיה על הגוף המדווח להעביר דיווח בלתי רגיל אודות פעולה זו. כפי שהוסבר לעיל, רשימה זו אינה מעלה ואינה מורידה מהחובה הכללית לדווח על כל פעולה הנחזית כבלתי רגילה בהתאם להיכרות של נותן השירות עם הלקוח.

**להלן רשימת "תסמינים לפעילות בלתי רגילה", כפי שמופיעים בתוספת השלישית לצו חבר הבורסה וצו מנהלי התיקים;**

1. פעילות שנראה כי מטרתה לעקוף את חובת הדיווח;
2. פעילות שנראה שמטרתה לעקוף את חובת הזיהוי;
3. נראה שקיים בחשבון נהנה, בלי שבעל החשבון הצהיר על כך;

---

<sup>4</sup> תסמינים הינם סמן לפעילות העלולה להיות משויכת להלבנת הון ו/או למימון טרור ועל כן יש לבחון האם זו פעולה לגיטימית או לא ולהעביר דיווח על פעולה בלתי רגילה בהתאם.



4. פעילות שבעטיה החליט חבר הבורסה/מנהל התיקים לסגור את החשבון/לסרב להתקשר עם לקוח או לסיים התקשרות ממניעים של איסור הלבנת הון או איסור מימון טרור ;
5. פעילות שנראה כי נועדה להחליף פעילות של ארגון שהוכרז התאחדות בלתי מותרת לפי תקנה 84 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 או ארגון שהוכרז כארגון טרוריסטי לפי פקודת מניעת טרור, התש"ח - 1948 או ארגון שהוכרז ארגון טרור לפי סעיף 2 לחוק איסור מימון טרור ;
6. פעילות שנראה כי נועדה לבוא במקום פעילות של אדם שהוכרז פעיל טרור לפי סעיף 2 לחוק איסור מימון טרור ;
7. פעילות הנראית חסרת היגיון עסקי או כלכלי, בהתייחס לסוג החשבון או לדרכי התנהגותו של בעל החשבון/הלקוח או שאינה מתיישבת עם מטרותיו וייעודו של החשבון ;
8. פעולה בחשבון, בהיקף מהותי, באמצעות מיופה כוח, שאינו רשום בחשבון כמורשה חתימה ;
9. מספר פעולות בחשבון שבהן, בלא סיבה נראית לעין, נמשכים כספים וניירות ערך סמוך לאחר שהופקדו, שלא במסגרת מהלך העסקים הרגיל ;
10. העברה בסכום מהותי מהארץ לחוץ ולאחזקת, כאשר הצד האחר לעסקה, מקור או יעד, אינו מזוהה בשם או במספר חשבון ;
11. הפעולה בחשבון בלתי אופיינית לבעל החשבון או לסוג החשבון, בלא סיבה נראית לעין ;
12. היקף פעולות יוצא דופן או שינוי משמעותי ביתרת חשבון, בלא סיבה נראית לעין ;
13. מספר פעולות בחשבון לאותו יעד או מאותו מקור, בלא סיבה נראית לעין ;
14. הפקדות מרובות, בלא סיבה נראית לעין, על ידי אדם שאינו בעל החשבון או מורשה החתימה.
15. ניהול מספר חשבונות אצל חבר הבורסה, שאינו מתיישב עם פעילות בעל החשבון ; או התקשרות של לקוח עם מנהל תיקים לשם ניהול מספר חשבונות של אותו לקוח אצל חברי בורסה או תאגידים בנקאיים וכן פעילות ביותר מחשבון מנוהל אחד, בין כלקוח ובין כמי שאחר פועל בעבורו בלא סיבה נראית לעין.
16. העברות שוטפות מגופים במדינה או בטריטוריה מן המנויות בתוספת הראשונה או אל גופים כאמור ;
17. הצהרה שניתנה לפי צו זה, שנחזית להיות בלתי נכונה ;
18. פעילות של ארגון שאינו למטרת רווח עם גופים במדינה או בטריטוריה מן המנויות בתוספת הראשונה ;
19. פעילות של ארגון שאינו למטרת רווח שאינה עולה בקנה אחד עם פעילותו של הארגון, ככל הידוע לחבר הבורסה/מנהל התיקים ;
20. פעולה יזומה של לקוח או מיופה כח בחשבון מנוהל, לרבות שינוי הצרכים וההנחיות והיקף הסמכות ושיקול הדעת המוקנים למנהל התיקים על פי ייפוי הכת, אשר אינה אופיינית ללקוח או לסוג החשבון, בלא סיבה נראית לעין ;
21. רצף הוראות של הלקוח לרכישה או למכירה של ניירות ערך, בלא סיבה נראית לעין ;
22. לקוח שהצהיר כי הוא פועל בחשבון מנוהל בעבור אחר שאינו ידוע לו ;

23. פעולה ראשונה שיזם הלקוח לאחר 17 באוגוסט 2003, בחשבון מנוהל שנפתח לפני 17 בפברואר 2001, בלי שהלקוח זוהה פנים אל פנים;

24. חוסר אכפתיות שמראה הלקוח בנוגע לסיכונים, עמלות ועלויות של הפעילויות;

25. חשבון המנוהל למטרה ציבורית והמבקש להיות לקוח הצהיר לגביו שאין נהנים בו;

יודגש, כי דיווח על פעולה רגילה, אינו פוטר מדיווח נוסף על הפעולה גם כפעולה בלתי רגילה (וכן, להפך). זאת על מנת להדגיש ולהסב את תשומת הלב לנסיבות הפעולה ומאפייניה הבלתי רגילים. יובהר, כי פעולה בלתי רגילה אינה בהכרח פעולה חשודה; וכן כי פעילות בלתי רגילה החייבת בדיווח – אינה מוגבלת בסכום ויכולה להתקיים גם בסכומים נמוכים!

**בנוסף, יובהר כי יש לדווח על פעולה בלתי רגילה, גם כאשר מדובר בניסיון לביצוע פעולה, כאשר בסופו של דבר הפעולה לא הושלמה (לדוגמא, כאשר המבקש לבצע הפעולה התחרט, מנסה לבצע פעולה אך השלמתה לא מתאפשרת לו).**

### 5.2.2 כיצד ומתי יש לדווח על פעולה בלתי רגילה?

עליך למלא את ה"תבנית לדיווח על פעולה בלתי רגילה" כמפורט בסעיף 2 להנחיות הדיווח, אשר ניתן למצוא באתר האינטרנט של הרשות.<sup>5</sup>

יש לוודא כי בדיווח יכללו פרטי המדווח, פרטי נשוא הידיעה, גורמים מעורבים בפעולה, סיפור המעשה וכל פרט מידע נוסף או מסמכים, אשר יכולים לסייע בידי הרשות להבין את הסיטואציה וההיבט הבלתי רגיל שלה. צירוף אסמכתאות יאפשר לרשות להבין את הדיווח ולהעריכו באופן מיטבי. ניתוח הדיווח מול מאגר המידע של הרשות יתאפשר רק בהינתן מידע מפורט על הגורמים המעורבים בפעולה.

**דיווח אודות פעולה בלתי רגילה, יעשה מיידיית וסמוך ככל האפשר למועד ביצוע הפעולה.**

הדיווח וצירופותיו ישלחו למשרדי הרשות באמצעות שליח בלבד (במקרה זה ניתן לקבל אישור קבלה מהרשות בעת המסירה). תשומת הלב, כי במידה והפעילות הבלתי רגילה ממשיכה, יש לשלוח דיווח המשך בהתאם.

### 5.3 בקשת מידע משלים

חוק איסור הלבנת הון ומימון טרור, קובע כי "ראש הרשות המוסמכת רשאי לדרוש מהגופים שמוטלים עליהם חובות לפי פרק ג', מידע הדרוש לרשות כדי להשלים דיווח שהתקבל במאגר המידע, או הקשור לדיווח כאמור והמתייחס לאדם שלגביו התקבל הדיווח"<sup>6</sup>.

הבקשות נועדו לסייע לרשות לגבש את החלטתה בהמשך הטיפול במידע (מכל סוג) שהתקבל ברשות.

<sup>5</sup> ניתן למצוא אותו באתר האינטרנט של הרשות לאיסור הלבנת הון: [www.impa.justice.gov.il](http://www.impa.justice.gov.il), דרך גישה: הנחיות וטפסים לדיווח, הנחיות לדיווחי חברי בורסה והנחיות לדיווחי מנהלי תיקים

<sup>6</sup> חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, סעיף 31 (ג).

## 5.4 תרחישים לדוגמא – שניתן לזהותם כמצריכים דיווח על פעולה בלתי רגילה

### תרחיש 1

לקוחה א' הגיעה לחבר הבורסה ביחד עם ב' וביקשה להוסיף אותו לחשבון ובמקביל לגרוע אותה מהחשבון. בחשבון קיים תיק ני"ע בסך כ- 1,000,000 ₪.

חבר הבורסה סרב לבצע את מבוקשה ובכל זאת ביקשה הלקוחה לצרף את ב' לחשבון. הסניף ביצע מבוקשה ומילא שאלון הכר את הלקוח.

כעבור כ- 20 ימים הגיעה הלקוחה א' ביחד עם ב' וביקשה לגרוע את עצמה מהחשבון.

#### **תסמינים -**

- פעילות שנראה כי מטרתה לעקוף את חובת הדיווח.
- העברת נכסים פיננסיים שלא בדרך המקובלת.
- פעילות בלתי אופיינית לבעל החשבון או לסוג החשבון, בלא סיבה הנראית לעין.

### תרחיש 2

חשבון בבעלות חייל בשירות סדיר. בחשבון מופקדים מדי פעם, מזומנים בסכומים גבוהים כנגדם נרכשים ניירות ערך. בטופס הצהרה על נהנה הצהיר הלקוח שאין נהנים בחשבון. הופקדו עד היום 181,000 ש"ח. לאביו של החייל שהוא בעל פיצועה יש חשבון עסקי אצל חבר הבורסה אליו מפקיד אך ורק המחאות.

#### **תסמינים -**

- פעילות בלתי אופיינית לבעל החשבון (הפקדות מזומן בסכומים שאינם מתאימים לעיסוק).
- נראה שקיים בחשבון נהנה מבלי שבעל החשבון הצהיר על כך.
- גם בחשבון של האב יש פעילות שאינה מתאימה לפרופיל של עסק שפועל בעיקר במזומן

### תרחיש 3

הלקוח ציין בפתיחת החשבון כי החברה עוסקת במכירת ציוד אלקטרוני באמצעות האינטרנט. בחשבון מופקדים רק כספים במזומן בסכומים עגולים, אין משיכות כספים. הלקוח רוכש במזומנים ני"ע דלי סחירות ואחרי זמן קצר מוכר אותם בהפסד.

#### **תסמינים -**

- פעילות שאינה תואמת את שהוצהר בעת פתיחת החשבון.
- פעילות הנראית חסרת היגיון עסקי בהתייחס לסוג החשבון.
- חשש לניצול מסחר בניירות ערך לצורך העברת כספים.
- פעילות ללא הגיון כלכלי/ נראה שמשמש חשבון צינור.

#### תרחיש 4

לאחר פקיעת אופציות בחשבון, נשאר חוב גבוה בחשבון ולכן נוצר קשר עם הלקוח. הלקוח הפגין אדישות לחוב ואמר שיבדוק מה אפשר לעשות. כעבור מספר דקות התקשר אדם אחר וביקש לקבל פרטים על מהות החוב, משסירבו לדבר איתו בנושא הלקוח התקשר וביקש שישלחו לו דוא"ל עם כל הפרטים. כעבור יום הופקדה בחשבון המחאה של צד ג' בגובה החוב.

#### **תסמינים -**

- נראה שקיים בחשבון נהנה, בלי שבעל החשבון הצהיר על כך.

#### תרחיש 5

לחשבון של לקוח מ' אצל חבר בורסה, הועברו כספים מצד ג'. כעבור מספר ימים סכום כסף זהה הועבר לחשבון אחר של לקוח מ' אצל חבר הבורסה ומשם נמשך בהמחאה של חבר הבורסה, לפקודת אותו צד ג'. בחשבון לקוח מ' אצל חבר הבורסה יש מעט פעילות בניירות ערך.

#### **תסמינים -**

- פתיחת חשבון אצל חבר בורסה שלא לצורך פעילות הניירות ערך.
- עסקאות סיבוביות לצורך העברת כספים, ו/או שינוי צורתם.

#### תרחיש 6

אברהם ביקש לרכוש נייר ערך בעל סחירות נמוכה בסך של 100 א' ש. הוצע לו ייעוץ, אך הוא סירב בהסבר של "ביטוח מפני הפסד". לאחר הקניה ירד שער הנייר והנייר נמכר תמורת 65,000 ש. לאחר מספר ימים בוצעה הפקדת מזומן לחשבון של אברהם בסכום ההפסד.

#### **תסמינים -**

- פעילות ללא הגיון כלכלי.
- חשש לניצול מסחר בניירות ערך לצורך העברת כספים.
- נראה שקיים בחשבון נהנה, בלי שבעל החשבון הצהיר על כך.

#### תרחיש 7

לחשבונו של יעקב הועברו מספר העברות ניירות ערך מחברו חנן במהלך תקופה של חודשיים. לפני שבוע ביקש יעקב להעביר את תיק ניירות הערך במלואו לחשבון כלשהו בחו"ל. אתמול יעקב נכנס בליווי של חנן לסניף חבר הבורסה וביקש לסגור את החשבון.

#### **תסמינים -**

- נראה שקיים בחשבון נהנה, בלי שבעל החשבון הצהיר על כך.
- מספר פעולות בחשבון מאותו מקור, בלא סיבה נראית לעין.
- שינוי משמעותי ביתרת חשבון, בלא סיבה נראית לעין.
- נראה כי החשבון משמש כחשבון צינור.

## 5.5 שאלות נפוצות לגבי דיווח לרשות

השאלות והתשובות מפורסמות באתר רשות ניירות ערך ומתעדכנות מעת לעת, והן נכונות לתאריך הוצאת החוברת - <http://www.isa.gov.il/Default.aspx?Site=YOATZIM&ID=4050>

**במידה ולא היו פעולות חייבות בדיווח בחודש מסוים, מה עלי לעשות? (חבר בורסה)**

במקרה זה יש לשלוח מידי חודש (עד ה-7 לחודש) הצהרה אודות העדר פעילות חייבת בדיווח או לשלוח דיווח ממוחשב, ובמקרה שכזה המערכת הממוחשבת של הרשות לאיסור הלבנת הון תקלוט מהדיווח הממוחשב עצמו כי לא היו עסקאות חייבות בדיווח.

**אני מתבקש על ידי הלקוח לבצע מספר פעולות באותו יום הקשורות לאותו לקוח, כאשר הסכום של כל פעולה נמוך מסף הדיווח, האם פעולה זו חייבת בדיווח?**

במקרה כגון זה ברור כי מדובר בפעולות שמטרתן לעקוף את חובת הדיווח ועל כן יש לדווח עליהן בדיווח בלתי רגיל ללא עיכוב.

**במשך חודש בוצעו מספר פעולות המצריכות דיווח על פעולות בלתי רגילות האם ניתן לדווח עליהן יחד עם דיווח על הפעולות הרגילות שמתבצע בכל 7 לחודש העוקב?**

על פעולות הבלתי רגילות יש לדווח מיידית ובסמוך לקרות הפעולה, ואין לעכב את הדיווח הבלתי הרגיל עד למועד הגשת הדיווח הרגיל הבא.

**האם ניתן לקצר תהליכים ולהיעזר במערכת ממוחשבת על ידי הכנת ממשק אוטומטי, שיזהה עבורנו את הפעולות הבלתי רגילות?**

אין תחליף לתובנות אנושיות. הרשות אמנם מעודדת היעזרות בכלים מחשביים מתקדמים, אשר ביכולתם לשמש ככלי עזר ולהציף מקרים שעשויים לחייב דווח בלתי רגיל, אולם כלים מחשביים אינם יכולים להוות תחליף לידע ולניסיון הנרכש של נותן השירות.

**כיצד ניתן לפתוח חשבון לעמותה שאין בה בעלי שליטה כהגדרתם בחוק?**

סיטואציה בה עמותה מתנהלת ללא בעלי שליטה אינה אפשרית. עם זאת, קיים מצב שבו לעמותה 100 חברים שכל אחד מהם הנו בעל קול אחד באסיפה הכללית ולכן אף אחד מהם אינו בעל שליטה. במקרה כזה יש לחפש בעלי שליטה אחרים לפי הגדרת "שליטה" בחוק ניירות ערך. למשל הוועד המנהל של העמותה, חברי וועדת הקבע או קבוצת מורשי החתימה בעלי הסמכות הכללית. המטרה היא לאתר את מי שביכולתו לכוון את פעילות התאגיד או מי שמוסמך לפעול בשם התאגיד.

**מה נעשה אם אין התאמה בין תאריך ההנפקה בתעודה ובמרשם האוכלוסין ויש לכך סיבה הגיונית או שאין במרשם תאריך ?**

ככלל, מקום בו תאריך ההנפקה המופיע בתעודת הזהות אינו זהה לתאריך ההנפקה המופיע במרשם האוכלוסין, אין לפתוח חשבון או לבצע פעולה החייבת באימות פרטי זיהוי ויש להפנות את הלקוח למשרד הפנים.

עם זאת, אם יש הסבר סביר לאי ההתאמה בין תאריכי ההנפקה ניתן לפתוח חשבון ובלבד שנתקיימו התנאים המצטברים הבאים:

1. קיימת סיבה הגיונית לאי ההתאמה.
2. הלקוח זוהה על פי מסמך נוסף הנושא את תמונת הלקוח ומספר זהותו. לדוגמא – רישיון נהיגה. בהעדר מסמך כאמור, והאחראי למילוי חובות התאגיד שוכנע בכך, יזוהה הלקוח על פי תעודה אחרת שהונפקה על ידי מוסד ממוסדות המדינה הנושא שם ומספר זהות.
3. ניתן אישור על ידי רמה ממונה מעל רמת הפקיד פותח החשבון.
4. שמירת תיעוד למהלך.
5. הליך כאמור יעוגן בנהלי החברה.
6. האחראי למילוי חובות התאגיד יעקוב אחר היקף התופעה ואחר יישום ההוראות הנ"ל.

**האם כשמדובר בתאגיד זר שהינו בנק, האם בעצם פתיחת חשבון קורספונדנט מוחרג אותו תאגיד מחובות הכרת הלקוח ושאר החובות החלות על חבר הבורסה לפי צו זה בקשר עם ניהול ופתיחת חשבון הלקוח הזר? מה ביחס לרישום נהנים ומורשי חתימה בחשבון? בהמשך לכך, מה קורה ביחס לחובות הדיווח החלות בקשר עם פעילותו של אותו בנק זר**

בפתיחת חשבון קורספונדנט על חבר הבורסה לפעול בהתאם להוראות סעיף 7 לצו בכל הנוגע לדרישות הזיהוי. בהתייחס לחובות הדיווח – אין לחבר הבורסה פטור מדיווח על פעולות רגילות/בלתי רגילות של הבנק הזר (הפטורים מנויים בסעיפים 12(ב) ו-14).

לפי סעיף 12(ב) לצו, יש פטור מדיווח רגיל כאשר חבר הבורסה משמש כקורספונדנט עבור חבר בורסה אחר, תאגיד בנקאי או בנק הדואר. הרציונל בפטור הוא שאין טעם להטיל חובת דיווח על הקורספונדנט כאשר יש גורם אחר שחובת הדיווח חלה עליו. למשל: אם בנק הדואר מבקש לבצע העברה עבור לקוח שלו באמצעות חשבון קורספונדנט אצל חבר בורסה, הרי שבנק הדואר ידווח על הפעולה ולכן חבר הבורסה פטור.

אולם במקרה של בנק זר שפתח חשבון קורספונדנט אצל חבר הבורסה, אז אם הבנק הזר מבקש לבצע פעולת העברה עבור לקוח שלו, אין מי שידווח על הפעולה מלבד חבר הבורסה אצלו מתנהל חשבון הקורספונדנט.

**האם ניתן להשמיט אפשרויות מטופס נהנה הסטנדרטי, משום שאין אפשרות שיהיה לי לקוח עם אפיון זה?**

יש להחתים את הלקוח על גבי טופס כפי שמופיע בתוספת השנייה לצו, גם כאשר פרט מסוים בטופס אינו רלוונטי לגבי אותו לקוח.

**האם ניתן לבצע את הליך הכרת הלקוח באופן טלפוני?**

הליך הכרת הלקוח יבוצע על ידי מנהל תיקים וחבר הבורסה במעמד הזיהוי פנים אל פנים. במידה והזיהוי נעשה באמצעות אחד המנויים בסעיף 7 לצו מנהלי תיקים או סעיף 9 לצו חבר הבורסה, ישתדל

חבר הבורסה או מנהל התיקים לבצע את הליך הכרת הלקוח, פנים אל פנים, ככל שניתן, אחרת, רשאי לבצע הליך זה בשיחה טלפונית מוקלטת.

**האם ניתן לשלב בין הטופס שנועד לתיעוד הליך בירור צרכי הלקוח לפי חוק הייעוץ לבין תיעוד הליך הכרת הלקוח לפי צו מנהלי תיקים?**

כל עוד נעשו הבירורים ההכרחיים במסגרת הליך הכרת הלקוח, בהתאם להוראות צו איסור הלבנת הון, אין מניעה לערוך רישומים אלה על גבי הטופס המשמש לתיעוד הליך בירור צרכי הלקוח לפי חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן- חוק הייעוץ).

**האם מנהל תיקים העובד בתאגיד הקשור לחבר הבורסה רשאי לבצע את הליך הכרת הלקוח עבור חבר הבורסה**

עובד מנהל תיקים שהינו תאגיד קשור של חבר הבורסה, כהגדרת "תאגיד קשור" בחוק הייעוץ, אשר מבצע עבור חבר הבורסה את הליך הזיהוי פנים אל פנים, רשאי לבצע עבורו גם את הליך הכרת הלקוח, לגבי החשבון בו מתנהל התיק המנוהל.

**כיצד עלי לפעול כאשר הלקוח מסרב לענות לשאלות במהלך ביצוע הליך הכרת הלקוח**

במידה והלקוח מסרב לענות לשאלות, ומנהל התיקים או חבר הבורסה סבור כי בשל כך נפגעת מידת הכרתו את הלקוח, את פעילותו, עיסוקו, מקור הכספים וכו', אזי הוא אינו רשאי לפתוח עבורו את החשבון. במידה וקיימים פרטים מספיקים לגבי הלקוח, יש לדווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור.

**כיצד על לקוח שהוא תאגיד למלא הצהרה על בעלי השליטה?**

לקוח שהוא תאגיד יצהיר בטופס שבתוספת השנייה לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מנהל תיקים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"א-2010 או צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של חבר בורסה למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"א-2010 לפי העניין, על בעלי השליטה בתאגיד. אם בעל השליטה בתאגיד הינו תאגיד אחר, יצהיר על השתלשלות בעלי השליטה עד היחיד האחרון בשרשרת.

**האם עלי לזהות לקוח שהוא תאגיד פעם נוספת, אם הוא בא לפתוח אצלי חשבון נוסף?**

בפתיחת חשבון נוסף לתאגיד במהלך ששת החודשים שלאחר פתיחת החשבון הקיים, רשאי הגוף המפוקח להסתמך על תעודת הרישום ומסמכי היסוד של התאגיד השמורים אצלו, לאחר שוידא כי לא השתנה בהם דבר. הגוף המפוקח ישמור תיעוד להליך זה. יודגש כי על הגופים המפוקחים לקבל הצהרה על נהנה ועל בעל שליטה בכל פתיחת חשבון ואין להסתמך על הצהרה שניתנה ביחס לחשבון קיים.

**האם עלי לזהות לקוח שהוא יחיד כאשר הוא בא לפתוח אצלי חשבון נוסף, והאם יש לזהות מיופה כוח או**

**מורשה חתימה בתאגיד, פעם נוספת, כאשר הם באים לפתוח אצלי חשבון עבור עצמם?**

בעת פתיחת חשבון נוסף ללקוח קיים, רשאי הגוף המפוקח להסתמך על זיהוי פנים אל פנים ואימות פרטי הזיהוי שבוצעו ללקוח, למיופה כוח או למורשה חתימה בתאגיד טרם פתיחת החשבון הקיים, בכפוף לקבלת אישור האחראי למילוי חובות התאגיד אשר שוכנע כי מדובר באותו אדם. הליך פתיחת חשבון כאמור, לרבות הבדיקות שיבצע האחראי ושמירת תיעוד להליך, יעוגנו בנהלי החברה. יודגש כי

על הגופים המפוקחים לקבל הצהרה על נהנה ועל בעל שליטה בכל פתיחת חשבון ואין להסתמך על הצהרה שניתנה ביחס לחשבון קיים.

#### כיצד על מנהל תיקים לזהות מיופה כוח ומורשה חתימה?

צו חברי הבורסה קובע באופן מפורש כי החובות הקבועות בו בנוגע לבעל חשבון חלות אף בנוגע למיופה כוח ומורשה חתימה בחשבון, בעוד שצו מנהלי תיקים אינו כולל קביעה כאמור. למען הסר ספק, החובות הקבועות בצו מנהלי תיקים חלות גם בנוגע למיופה כוח בתיק מנוהל. ניתן למצוא את עמדת רשות ניירות ערך שפורסמה באתר האינטרנט בקישור הנ"ל [ID=226,1044&http://www.isa.gov.il/Default.aspx?Site=YOATZIM](http://www.isa.gov.il/Default.aspx?Site=YOATZIM&ID=226,1044) נבהיר, כי לעמדת סגל הרשות החובות הקבועות בצו מנהלי תיקים חלות גם בנוגע למורשה החתימה בלקוח שהוא תאגיד, שכן הוא הגורם המבצע בפועל פעולות בשם התאגיד.

#### האם ניתן לזהות לקוח באמצעות מסמך שפג תוקפו?

לא. מסמך המשמש לזיהוי כמפורט בסעיפים 2 ו-3 לצווים, יהא בתוקף במועד הזיהוי.

#### כיצד על מנהל תיקים או חבר בורסה לפעול כאשר אין ביכולתו לצלם את מסמכי הזיהוי במעמד הזיהוי?

ככלל, יש לצלם את מסמכי הזיהוי של הלקוח במעמד הזיהוי פנים אל פנים ולהימנע מקבלת העתק ממסמכי הזיהוי במועד מאוחר יותר. יחד עם זאת, מקום בו אין בידי מנהל התיקים או חבר הבורסה אפשרות לצלם את מסמכי הזיהוי במעמד הזיהוי, רשאי מנהל התיקים או חבר הבורסה לקבל העתק ממסמכי הזיהוי מהלקוח תוך זמן סביר ממועד פגישתם (מספר ימים), בכפוף לתנאים הבאים:

1. הגורם המזהה ירשום במעמד הזיהוי את כל פרטי הזיהוי המופיעים בתעודה, לרבות תאריך הנפקתה ויציין את מועד הרישום. לאחר קבלת ההעתק, ישווה אותו גורם מזהה את פרטי הזיהוי המופיעים בהעתק שנתקבל עם הפרטים שרשם וכן יוודא כי התמונה בהעתק היא של האדם עימו נפגש.
2. האחראי למילוי חובות התאגיד אישר את פתיחת החשבון.
3. יישמר תיעוד להליך, לרבות המועדים הרלוונטיים ואישור הגורם המזהה כאמור.
4. הליך כאמור יעוגן בנהלי החברה. האחראי למילוי חובות התאגיד יעקוב אחר היקף התופעה ואחר יישום ההוראות.

#### כיצד יש לזהות תושב האזור (איו"ש) שאינו "תושב" כהגדרת הצו?

יש לזהות תושב כאמור באמצעות דרכון פלסטיני ולבצע אימות באמצעות תעודת זהות כתומה.

#### כיצד יש לנהוג כאשר אין בידי מנהל התיקים או חבר הבורסה האפשרות לקבל פרטים לגבי הנהנה או בעל השליטה בחשבון?

בכפוף לסייגים הקבועים בסעיף 3(ב)(1) ו-2(2) לצווים, לא יפתח חבר הבורסה חשבון ולא יתקשר מנהל תיקים לשם ניהול החשבון המנוהל אם לא ידוע לו שם הנהנה או בעל השליטה בחשבון הדרושים לפי סעיף 3(ב) או (ג) לצווים. אם מנהל התיקים או חבר הבורסה לא הצליח, במאמץ סביר, להשיג את מספר הזהות, עליו לרשום את תאריך הלידה, מין ומדינת האזרחות או תאריך התאגדות ומדינת התאגדות, לפי העניין, ואם גם את כל אלה לא הצליח להשיג, לא יפתח חשבון ללקוח.



### האם מנהל התיקים רשאי לאמת פרטי הזיהוי באמצעות תעודת עו"ד או תעודת רופא?

תעודת עו"ד שהוצאה על ידי לשכת עורכי הדין ותעודת רופא שהוצאה על ידי ההסתדרות הרפואית, לא יתקבלו כמסמך מזהה. באם קיימים בחברה לקוחות אשר פרטי הזיהוי שלהם אומתו באמצעות תעודות כאמור, על החברה לערוך אימות פרטים מחדש, בהתאם להוראות הצו.

### במקרים בהם הצו מאפשר הסתמכות על אישור "נאמן למקור" של עורך דין (לדוגמא העתק מאושר מתעודת הרישום של תאגיד) האם ניתן לקבל את האישור עו"ד בצילום או בפקס?

לאחר כניסתם לתוקף של הצווים החדשים (ביום 31/5/2011), מקום בו נדרש בצו אישור עו"ד, יש לקבלו בחתימת מקור אך הגופים המפוקחים יהיו רשאים לשמור את האישור המקורי או העתק מצולם ממנו.

### האם תושב חוץ בעל תפקיד ציבורי בכיר בישראל (כגון נספח צבאי של שגרירות זרה בארץ) לא יחשב "איש ציבור זר" כהגדרתו בצו?

הכוונה בהגדרת "איש ציבור זר" הינה לתושב חוץ שהינו נושא בתפקיד ציבורי במדינה מחוץ לישראל, גם אם הוא ממלא את תפקידו בארץ.

### כיצד עלי לזהות מיופה כוח לצפייה בחשבון?

במסגרת החובות החלות על מנהל התיקים וחבר הבורסה לעניין הליך הכרת הלקוח וחובת הדיווח לרשות לאיסור הלבנת הון, על מנהל התיקים וחבר הבורסה להתייחס להרשאה של מיופה כוח לצפייה בלבד, בין היתר, לצורך קביעת רמת הסיכון של הלקוח ואיתור פעולה בלתי רגילה בחשבון (כך לדוגמא, עליו לשאול את עצמו אם אכן מדובר במיופה כוח לצפייה בלבד ולא בנהנה, שלא הוצהר כאמור). יחד עם זאת, אין בחוק איסור הלבנת הון ובצווים על פיו דרישה לביצוע הליך של זיהוי מיופה כוח לצפייה בחשבון.

### כיצד יש לפעול בעת פתיחת חשבון עבור קיבוץ?


בעת פתיחת חשבון עבור קיבוץ, יש לרשום את פרטי כל הנהנים בחשבון לרבות כל חברי הקיבוץ. לאחר כניסתם לתוקף של הצווים החדשים, יתכן מצב בו הקיבוץ יכנס להגדרת "חשבון שמנוהל למטרות קהילתיות" שבסעיף 6 לצווים ואז יהיה פטור מרישום פרטי הנהנים וקבלת הצהרה על נהנה בחשבון.

### האם עלי לקבל הצהרה על בעל שליטה מאת לקוח שהוא מוסד ציבורי?

מוסד ציבורי, ככל שאינו נחשב תאגיד כהגדרתו בצו, אינו חב בחובות החלות על תאגיד על פי הצו. דהיינו, מוסד ציבורי כאמור, אינו חייב בהצהרה על בעל שליטה כיון שחובה זו חלה רק לגבי לקוח שהוא תאגיד.

### האם מנהלי התיקים מחויבים בזיהוי פנים אל פנים על פי צו איסור הלבנת הון מקום בו הליך בירור צרכי הלקוח, שנעשה לפי חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות התשנ"ה-1995, בהתאם להוראות שפרסמה הרשות לבעלי רישיון בקשר עם בירור צרכיו והנחיותיו של הלקוח, התאמת השירות לצרכים והנחיות אלו לפי סעיף 12 לחוק ורישום הפרטים לפי סעיף 13 לחוק, מתבצע טלפונית?

ביצוע הליך בירור צרכי לקוח יחד עם הליך הכרת הלקוח בטלפון, אינו מקנה פטור מהחובה לבצע זיהוי פנים אל פנים בתנאים הקבועים לפי סעיף 7 לצו.

 כיצד יש לפעול אם מצא מנהל התיקים או חבר הבורסה התאמה בין ישות בחשבון לבין ארגון או אדם

**המצוי ברשימת פעילי טרור וארגוני טרור מוכרזים?**

על הגופים המפוקחים חלה חובת בדיקה אל מול הרשימה כהגדרתה בצו, אם מצוי בה שם או מספר זהות (גם אם אין התאמה בשם) של ישות בחשבון. אם מצא התאמה בין ישות בחשבון לבין ארגון או אדם המצוי ברשימה, חל עליו איסור לעשות פעולה כלשהי בחשבון לפי סעיף 9 לחוק איסור מימון טרור. בנוסף, עליו למסור דיווח מיידי לרשות לאיסור הלבנת הון וכן למשטרת ישראל בהתאם לסעיף 10 לחוק איסור מימון טרור. על הגופים המפוקחים לשים לב לחובות איסור גילוי ועיון לעניין זה הקבועות בצווים.

**בשאלות נוספות ניתן לפנות לרשות ניירות ערך, או לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור. לידיעתכם, כל מענה מתואם בין המחלקות המשפטיות של שתי הרשויות.**

נבקש להביא לתשומת לבכם כי נודע לנו על מקרים בהם גורמים התחזו כשייכים לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, בשיחה עם גופים פיננסיים. לפיכך, נבקשכם לנקוט משנה זהירות, אם לא מכירים את הפונה, ועולה חשד להתחזות, ניתן לאשש את החשד על ידי יצירת קשר עם הרשות על מנת לברר אם מדובר במתחזה ולדווח למשטרה ולרשות בעת זיהוי התחזות כאמור.

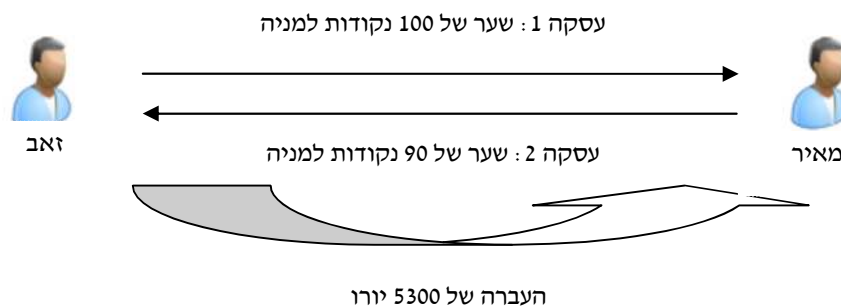
## 6. טיפולוגיות בשוק ההון

טיפולוגיה<sup>7</sup> - כאשר מבוצעות במקרים שונים תכניות<sup>8</sup> הלבנת הון או מימון טרור המורכבות מדפוס פעולה החוזר על עצמו, או כאשר נעשה במסגרתן תכניות הלבנת הון שימוש בשיטות<sup>9</sup> דומות או זהות, מדובר בטיפולוגיה של הלבנת הון או מימון טרור.

בפרק זה יובאו מספר מקרים המשלבים טיפולוגיות נבחרות מהארץ והעולם<sup>10</sup>, המתמקדות בשוק ההון.

### מקרה 1

זאב ומאיר רצו לתת תוקף חוקי למקור הכסף שלהם. הם הסכימו להעביר ביניהם מניות של חברה W. שניהם הפקידו כספים בחשבונות השקעה לביצוע העסקאות. לפי ההסכם מאיר קנה 200 מניות מזאב בשער של 100 נקודות למניה. שעה מאוחר יותר בוצעה עסקה דומה, אך הפעם זאב קנה ממאיר 200 מניות בשער של 90 נקודות למניה. התוצאה של עסקאות אלה הייתה העברה של 5300 יורו ממאיר לזאב.



<sup>7</sup> ההגדרה והמונחים לקוחים מדוח טיפולוגיות של ה-FATF (עמ' 3-92):

<http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/16/8/35003256.pdf>

<sup>8</sup> תכנית (Scheme)- פעולה או מקרה מסוים של הלבנת הון/מימון טרור המשלבים מספר שיטות.

<sup>9</sup> שיטה (Method): הליך נפרד המשמש לביצוע פעילות הלבנת הון/מימון טרור. יכול לשלב אמצעים (נכס או חפץ בעל ערך: כמו מזומן, צייק בנקאי ויהלומים), מנגנון (מערכת או גוף המוציא לפועל: כמו מוסד בנקאי ונש"מ), וטכניקות שונות (פעולה או מעשה ספציפי: כמו העברה אלקטרונית של כספים מבנק לבנק או הערכת חסר/יתר של סחורות), והוא כשלעצמו יכול לייצג טיפולוגיה או חלק ממנה.

<sup>10</sup> [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Typologies/MONEYVAL\(2008\)24Reptyp\\_securities.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Typologies/MONEYVAL(2008)24Reptyp_securities.pdf)

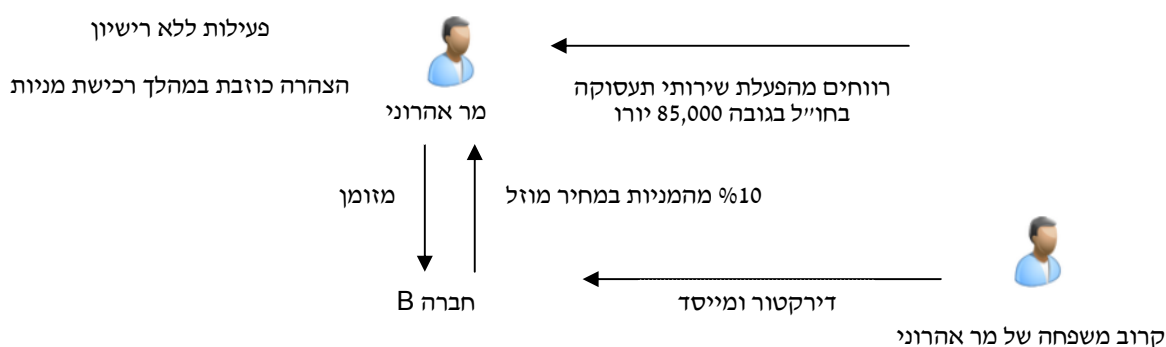
<http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/32/31/43948586.pdf>

## מקרה 2

מר אהרוני הוא סוכן שמספק שירותי תעסוקה לאזרחי מדינתו בחו"ל, על אף שלא קיבל את הרישיון המתאים לכך.

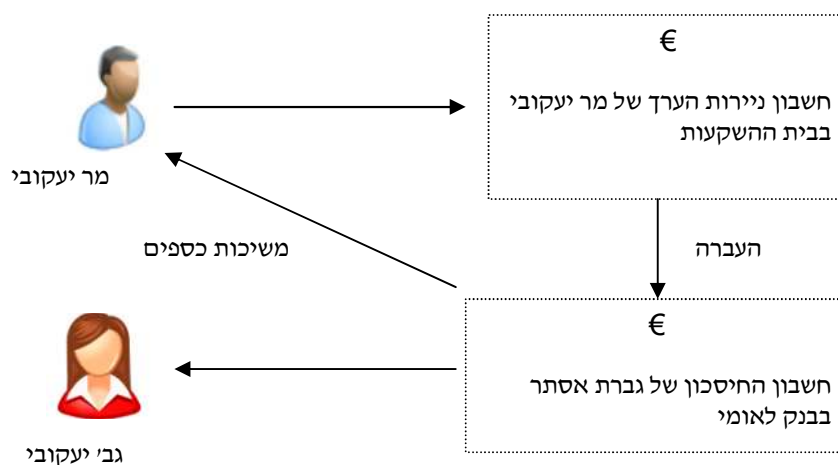
במהלך פעילותו צבר רווחים במדינה אירופאית בגובה 85,000 יורו. על מנת להפוך כספים אלו לחוקיים מר אהרוני רכש 10% ממניות תאגיד B במחיר מוזל של 32,000 יורו (הערך האמיתי היה גבוה ב-126,000 יורו נוספים) במכירה מחוץ לבורסה. התשלום בוצע במזומן.

מר אהרוני סיפק מידע שגוי בהצהרה שצורפה לרכישת המניות. בנוסף, התגלה שדירקטור ומייסד של אותו תאגיד B היה למעשה קרוב משפחתו של מר אהרוני.



## מקרה 3

מר יעקובי הוא מובטל. הוא פתח חשבון מסחר בבית ההשקעות וייפה את כוחה של אשתו, אסתר, לבצע הוראות קנייה ומכירה בחשבון. יומיים לאחר מכן מר יעקובי הפקיד במזומן 2,650 יורו בחשבון. במהלך שלושת החודשים הבאים הופקדו סכומים דומים לחשבון בסכומים שנעים בין 1,320 ל-2,650 יורו. בסך הכל הופקדו בחשבון 91,400 יורו, אולם מר יעקובי רכש מעט מניות של חברה ציבורית תמורת 1,000 יורו בלבד. יתרת החשבון על סך 88,700 יורו הועברה לחשבון חיסכון שהיה שייך לאסתר בבנק לאומי. מחשבון זה הכסף נמשך במזומן או באשראי על ידי אסתר ומר יעקובי.



## מקרה 4

מר אברהם, בחור צעיר בשנות העשרים המנהל חשבון סטודנט בבנק, רכש שליטה בחברה ציבורית A באמצעות חברה פרטית בבעלותו- חברת B. מר אברהם פתח חשבון בנק עבור חברה A, מניות חברה A נמכרו, וזמן קצר לאחר מכן הופקדו 2.5 מליון \$ לחשבון.

חלק מהכספים הועברו מחשבון של חברה B, וחלקם הועברו על ידי ישות עבריינית ידועה דרך נותן שירותי מטבע. כמו כן, נמצא כי חלק מהכספים בחשבון חברת B הופקדו על ידי ישויות המעורבות בסחר בסמים.

סמוך להפקדת הכספים, 2.5 מליון \$ הועברו מחשבון חברת A לחשבון אותו נותן שירותי מטבע שדרכו הועברו חלק מהכספים, חלקם הועברו לאחר מכן כהלוואה לחברה אחרת (W) הקשורה לישויות העברייניות האמורות לעיל.

לאור העובדה שאותם כספים שהופקדו לחשבון הועברו בסמוך לידי מספר גורמים הקשורים לגורמים המעורבים בפעילות עבריינית, מתחזק החשד כי רכישת החברה הציבורית בוצעה באמצעות חברת/איש קש אך ורק במטרה לסייע להלבנת כספי הסמים. מניות החברה נמכרו ובכך הוצגו כמקור לגיטימי, ולאחר מכן הועברו באמצעות חברת קש לאותן ישויות עברייניות מהם הגיעו הכספים מלכתחילה.

### תסמינים / "נורות אזהרה"

- ❖ שימוש בחברה/איש קש על מנת לבצע את רכישת החברה.
- ❖ איש הקש הנו צעיר בשנות העשרים.
- ❖ העברות כספים דרך מספר חשבונות.
- ❖ שימוש בנותן שירותי מטבע להעברת כספים.
- ❖ משיכת כספים בסמוך לרכישה באמצעות הלוואה.
- ❖ העברות סיבוביות: העברות כספים חזרה לאותו נותן שירותי מטבע.

## מקרה 5

יצחק חשוד ברכישת שלד בורסאי (חברה A) הנסחרת בבורסה תוך הסתרת מעורבותו בחברה במטרה להלבין הון. יצחק החזיק בעבר מניות של שתי חברות ציבוריות (B ו-C) באמצעות איש קש, ונחשד על ידי הרשויות במניפולציה של מחירי המניות במטרה להעלות את מחירה באופן מלאכותי (הרצת מניות) ובהעברת כספים לחברות B ו-C מחברות פרטיות קשורות ומיד לאחר מכן משיכת מזומנים מחשבונות חברות B ו-C, כל זאת ללא סיבה לגיטימית הנראית לעין. חלק מהכספים נמשכו כהלוואות והועברו לנותני שירותי מטבע.

פרטי המקרה:

על מנת לרכוש את חברה A, יצחק רכש המחאות בנקאיות באמצעות כמות גדולה של מזומנים. המחאה אחת נרשמה לפקודת חברת עו"ד אשר טיפלה ברכישת החברה והשנייה נרשמה לפקודת השלד הבורסאי A. יצחק הסביר לבנק כי הוא מייצג קונים פוטנציאלים וקיבל מהם את הכספים אך לא היה נכון לספק כל מידע נוסף בנוגע למשקיעים. כשבוע לאחר רכישת המחאות הבנקאיות, מניות חברה A נרכשו ע"י בנימין (שהוא איש קש עבור מר יצחק). לגבי חלק מן המניות שנרכשו, נטען על ידי בנימין כי הם נרכשו עבור צדדים שלישיים אף אחד

מהם אינו בעל עניין בחברה, לכן שמותיהם לא נחשפו.. זמן קצר לאחר הרכישה, קרובת משפחתו של יצחק החלה לעבוד בחברה A וכחודשיים לאחר מכן, שארית המניות נמכרו למר ד' ולקרוב משפחה נוסף של יצחק.

מיום רכישת חברה A ע"י יצחק ועד מכירת המניות למר ד' ולקרוב משפחתו של יצחק, השינויים (עלויות וירידות) בשער המניה של חברה A היו בעשרות ומאות אחוזים, פעילות זו העלתה חשד לכאורה לביצוע עבירת מקור (הרצת מניות). מכאן ייתכן שבעצם רכישת/מכירת מניות החברה במזומן הולבנו כספים, ע"י הצגת מקור למזומנים במכירה של מניות החברה ו/או כתוצאה מרווחי הון עקב השינויים החדים בשער המניה.

במהלך החודש הראשון שלאחר רכישת החברה בוצעו מספר הפקדות מזומנים בסכום של כמיליון דולר לחשבון החברה. פעילות זו בלתי רגילה לאור העובדה שחברת A היא שלד בורסאי אשר לא היה לה כל פעילות עד לרכישתה. בנוסף לכך, חברת A רכשה מניות בחברה Z ד אשר עיסוקה אינו תואם את הפעילות הרשומה של חברה A. חברה A אף הלוותה כספים לחברת הזרה על ידי העברה בינלאומית וההלוואה שולמה תוך זמן קצר מתוך חשבון מנהל על ידי החברה הזרה (העברה סיבובית).

מספר חודשים לאחר רכישת החברה, הכספים נמשכו מהחשבון על ידי מתן הלוואות והעברות לנותני שירותי מטבע ובדו"ח הכספי של החברה נרשם בשורה של הנכסים כי לחברה יש התחייבות לשלם סכומים גבוהים מאד לגורמים שאינם לקוחות. כמו כן, החברה דיווחה על הפסדים גבוהים.

#### תסמינים / "נורות אזהרה"

- ❖ רכישת מניות בשלד בורסאי באמצעות המחאות בנקאיות שנרכשו באמצעות מזומנים על ידי צדדים שלישיים.
- ❖ סירוב לחשוף את פרטי המשקיעים בפני הבנק.
- ❖ רכישת מניות באמצעות איש קש (קרי, הסתרת הקונה האמיתי)
- ❖ מכירת המניות זמן קצר לאחר רכישתן.
- ❖ משיכת כספים מהשלד הבורסאי באמצעות הלוואות או עסקאות עם גורמים קשורים, לעיתים באמצעות נותני שירותי מטבע.

#### מקרה 6

מר א' ומר ב' (מנהלי תיקים) הם בעלים של חברה A ופועלים לרכישת ניירות ערך עבור צדדים שלישיים. סמוך לאחר הקמת חברה A, א' ו-ב' פתחו חשבון על שם לשימוש אישי. כמה ימים לאחר מכן, בוצעו מספר העברות לחשבון זה על ידי צדדים שלישיים בגובה כמה אלפי יורו. לא נמצא קשר כלשהו בין בעלי החשבון לבין המעבירים. נוסף על כך, פרטי ההעברות התייחסו לקרן השקעה. החיובים בחשבון כללו העברות כספים לחשבונות שנפתחו במקלטי מס ורכישת מוצרים פיננסיים..

מחקירה שבוצעה ע"י רשויות הפיקוח נמצא כי לחברה A לא היה רישיון לספק שירותי השקעות. שם החשבון הפרטי של א' ו-ב', הגורם שקיבל את העברות הכספים, סדירות העברות הכספים, פרטי העברות ויעדם של הכספים העידו כי הפעולות בוצעו עבור צדדים שלישיים ולא עבור א' או ב'. הכספים הולבנו באמצעות העברות בינלאומיות ושילובם במוצרי השקעה במדינות שמוכרות כמקלטי מס.

- ❖ העברות כספים משמעותיות על ידי אנשים מספר רב של גורמים שאין להם קשר הנראה לעיל לבעל החשבון.
- ❖ המסרים שנלוו להעברות הבנקאיות התייחסו להשקעות.
- ❖ פעולות התבצעו זמן קצר לאחר פתיחת החשבון בבנק.
- ❖ פתיחת החשבון הייתה לשימוש אישי אולם השימוש בחשבון לא תאם מטרה זו.
- ❖ הפעלת שירותי השקעה פיננסיים ללא רישיון.

## 7. פרטי יצירת קשר ומידע נוסף

לעניינים הנוגעים לחובת הדיווח יש לפנות לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור.

### הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור

#### כתובת

קריית ממשלה, דרך מנחם בגין 125, תל אביב יפו, ת.ד. 61070, מיקוד 7330.

#### ■ טלפונים

גב' סיגל אלפרט – מרכזת סקטור חברי בורסה ומנהלי תיקים, טל. 03 – 7632475 (שלוחה ישירה)

מייל : [sigala@impa.justice.gov.il](mailto:sigala@impa.justice.gov.il)

מרכזיה – 03 - 7632480

פקס כללי – 03 – 7632430

פקס לדיווחים – 02 - 6467626

### רשות ניירות ערך

כתובת – רחוב כנפי נשרים 22, ירושלים 95464.

#### ■ טלפונים

טלפון- 02-6556565

פקס- 02-6513169

### קישורים לאתרי אינטרנט רלוונטיים

#### גופי אכיפה ומפקחים

[www.police.gov.il](http://www.police.gov.il)

• משטרת ישראל

[www.mod.gov.il](http://www.mod.gov.il)

• משרד הביטחון

▪ הכרזות על ארגוני טרור, התאחדויות בלתי מותרות וצווי החרמה

<http://www.mod.gov.il/pages/general/terror.asp>

• רשות לניירות ערך

<http://www.isa.gov.il/Default.aspx?Site=YOATZIM&ID=4050>



## ארגונים בינלאומיים

- [www.fatf-gafi.org](http://www.fatf-gafi.org) FATF- Financial Action Task Force – ארגון ה
- [www.coe.int/moneyval](http://www.coe.int/moneyval) MONEYVAL ארגון
- [www.egmontgroup.org](http://www.egmontgroup.org) EGMONT ארגון
- [www.treasury.gov/offices/enforcement/ofac](http://www.treasury.gov/offices/enforcement/ofac) OFAC
- [www.imf.org](http://www.imf.org) IMF - International Monetary Fund - ארגון ה
- [www.iosco.org](http://www.iosco.org) הארגון הבינלאומי של ועדת ניירות הערך

## אתרים בינלאומיים אחרים

- [www.interpool.co.il](http://www.interpool.co.il) INTERPOL
  - [www.un.org](http://www.un.org) או"ם - אומות מאוחדות
    - להחלטות שונות של מועצת הביטחון של האו"ם ולמסמכים נוספים
- [www.un.org/Docs/sc/committees](http://www.un.org/Docs/sc/committees)

## קישורים לחומר תורתי וטיפולוגיות

- דו"ח טיפולוגיות של FATF בנושא הלבנת הון בשוק ההון -  
Money Laundering and Terror Financing in the Securities Sector  
[www.fatf-gafi.org/dataoecd/32/31/43948586.pdf](http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/32/31/43948586.pdf)
- דו"ח טיפולוגיות של FIU - AUSTRAC אוסטרליה  
[http://www.austrac.gov.au/files/austrac\\_typologies\\_2008.pdf](http://www.austrac.gov.au/files/austrac_typologies_2008.pdf)
- THE ASIA/ PACIFIC GROUP ON MONEY LAUNDERING – טיפולוגיות לשנת 2009  
<http://www.apgml.org/documents/docs/6/APG%20Typologies%20Report%202009.pdf>
- מסמך של ארגון ה-EGMONT המכיל 100 sanitised cases בתחומים שונים  
[www.gfsc.gg/UserFiles/File/CFC/fiu\\_in\\_action\\_full.pdf](http://www.gfsc.gg/UserFiles/File/CFC/fiu_in_action_full.pdf)
- מסמך של ארגון ה-FATF המכיל טיפולוגיות בתחומים שונים  
<http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/16/8/35003256.pdf>

קישורים נוספים ומידע רחב נוסף, באתר הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור

[WWW.IMPA.JUSTICE.GOV.IL](http://WWW.IMPA.JUSTICE.GOV.IL)